

Av Viveca Lärn har Wahlström & Widstrand tidigare utgivit:

Så länge solrosorna blommar, 1995

Den blå vänthallen, 1996

Livet på marken är inte lika lätt, 1997

Midsommarvals, 1999

Hummerfesten, 2000

En fröjdefull jul, 2001

Sol och vår, 2002

Nästan sant, 2003

Vi ses vid Röda Sten, 2004

Wahlström & Widstrand

www.wwd.se

Andra tryckningen

© Viveca Lärn 2007

Teckningar: Viveca Lärn

Tryck: ScandBook AB, Falun 2007

ISBN 978-91-46-21790-9

*Denna roman om det fiktiva samhället Saltön
tillägnas min man Sverre Sjölander, professor i zoologi,
för insiktsfulla råd i katten Clintons psyke
och för all förståelse och uppmuntran.*

*Och ett stort tack till den outtröttliga och omdömesgilla
Saltöredaktören Katarina Ehnmark Lundquist.*

Saltön



- | | |
|---------------------------|---------------------|
| 1. Motionsgård | 12. Folkets hus |
| 2. Hyreshus | 13. Saltö skola |
| 3. Blomgren | 14. Bibliotek |
| 4. Magasinet Sunkiga Sune | 15. Doktors |
| 5. Lilla Hunden | 16. Kabben |
| 6. Crazy Cat | 17. Järnvägsstation |
| 7. MacFie | 18. Lotten |
| 8. Emilys sjöbod | 19. Odds båt |
| 9. Ambassadören | 20. Saltö Tidning |
| 10. Kyrka | 21. Havshotellet |
| 11. Äldreboendet Hemmet | 22. Denise |

Personer:

Thomas Blomgren, innehavare av Blomgrens tobak
Emily Blomgren Schenker, Blomgrens f.d. hustru
Paula Blomgren, paret Blomgrens dotter, bosatt i Afrika
Karen Blomgren, litet barnbarn
Baskermannen, förtidspensionär
Orvar H. Blomgren, bror till Blomgren
Johanna Karlsson, innehavare av Crazy Cat
Magnus Karlsson, Johannas son
William MacFie, f.d. utrikeskorre, biodlare
Sara Palm, hans fru, lågstadielärare
Selma MacFie, deras lilla barn
Gertrud MacFie, MacFies yngre syster
Philip O'Don, baddräktsdesigner, kallas allmänt Ambassadören
Lizette Månsson, konservfabrikörens dotter
Lotten Månsson, innehavare av hälsokostbod
Tommy Olsson, frilansjournalist, sambo med Lotten
Kabben Nilsson, innehavare av Lilla Hunden
Odd, brandman från Stockholm/Göteborg, släkt med Kabben
Denise Johansson, konstnär
Bengt Lundin, ostronfiskare, bosatt i Kungshamn
Gamla Greta, frilansservitris, bosatt på äldreboendet
Klasse Kock, anställd på Lilla Hunden
Hans-Jörgen Mårtensson, f.d. bibliotekarie, innehavare av
Magasinet Sunkiga Sune
Veteranen Olsson, alltiallo, bankman
Mäklaren, bankman
Frisören, bankman
Dojan, fotograf på Expressen

Kapitel 1

INTE PÅ ETTHUNDRATJUGOTVÅ år hade Saltön upplevt en så het augusti.

Värmen var nästan ofattbar, strax under trettio grader, fast klockan bara var kvart över sju på morgonen.

De offentliga byggnaderna i samhället låg fortfarande semestertomma och tysta. Utom Saltö skola. När kyrkklockan slog ett slag – kvart över sju – hörde ett tidningsbud som var på hemväg från jobbet hur ett fönster i skolan slogs sönder.

–Göteborgare, stönade han.

Varenda morgonrunda fann han bevis för de unga sommargästernas framfart i samhället. Ett utslaget fönster på morgonen betydde att någon varit full och vinglat runt väldigt länge efter krogarnas stängning och att denne någon varit utrustad med ett mycket dåligt ölsinne.

Tidningsbudet skakade på huvudet, gäspade, ställde ifrån sig den tomma vagnen i tidningshusets öppna garage, och gick hem till sin fru. Han hade delat ut tidningar i trettiofem år. Den här sommaren skulle bli den sista, det hade han bestämt. Det var en nästan omänsklig hetta att jobba i. Trapporna i hyreshusen var kämpiga för en gammal svettig man med en tidningsbunt.

Värmeböljan, som pågått i över en vecka, påverkade alla.

Sommargästerna, som normalt brukade återvända till de svenska storstäderna och till kontinenten så fort det började regna och blåsa den första veckan i augusti, hade nu glädjestrålände stannat kvar. Det

kändes som om sommaren skulle vara för evigt. Grilldoften låg tung efter kvällens fester medan trutarna spred runt gamla kräft- och räkskal i det gulnade gräset.

Nu slog klockan i kyrktornet två slag. Halv åtta.

De som joggade hade avverkat sitt pass redan för ett par timmar sedan. Från gymmet bredvid Hemmet hördes dock energiskt skrammel, discomusik och duscharnas strilande.

Badviken var full av morgonpiggt folk men på kallbadhusets soldäck gapade de fastskruvade solstolarna tomma. Folk höll sig i skuggan.

Tonåringarna och det vackra turistande folket hade förstås helt frivilligt hållit sig vita hela sommaren. Ingen av dessa kategorier syntes till så här dags på dagen.

Men enstaka äldre damer låg redan trotsigt och pressade på bryggorna efter det tidiga morgondoppet. Nu var det lätt att se vilka som hade gjort bröstförstoringar.

Och det gick åt ansenliga mängder vatten. En del bar bälten runt midjan med plats för vattenflaskor och andra hade reservoaren i rygg-säcken och en slang fram till munnen. Till slut hade många badgäster gått över från chica köpeflaskor till kranvatten. Billigare, enklare att bära, inte en massa skumma mineraler och bakterier.

Barnfamiljerna var tidigt uppe men höll sig mestadels i Sillvik och Stockholmarens vik. Småbarnen hade både långärmade t-shirts, shorts och kepsarna på när de badade.

–Det ser ut som i min ungdoms Australien. Där var de rädda för ozonet redan då, sa Kabben, Lilla Hundens krögare.

Han spelade morgonboule i den skuggiga parken med tobakshandlare Blomgren, som var så kallat dagledig sedan han anställt sin före detta fru Emily i butiken. Nu var det över ett år sedan de skilt sig. Det tänkte han sorgset på varje dag.

Brandmannen Odd som nästan adopterats av sin äldre släkting Kabben stod och gned på sitt klot med en disktrasa. Odd hade blivit föräldralös, och trots att han snart var trettio ville han gärna ha någon att ty sig till. Odd var anställd hos räddningstjänsten i Göteborg och för ett

halvår sedan hade han haft turen att vara med och släcka när Emilys café i Haga brann upp.

Hon hade landat i hans famn av chocken och till denna famn hade hon återvänt många gånger. Och genom Emily hade Odd faktiskt träffat sin avlägsna släkting Kabben på Saltön.

Kabben och Odd skulle ha dragit till Karibien framemot förhösten, men nu hade de ångrat sig. De funderade på att åka till Svalbard och fiska istället. Kanske rentav i Odds gamla fina och mycket smäckra båt Hvalen II, som redan låg och blänkte i solen vid sin boj precis utanför gästhamnen på Saltön. Det var nästan en äkta Petterssonbåt, även om en del av den dyrare mahognyn var ersatt med furu. Akterspegeln var tudelad.

Odd hade tillbringat en stor del av sommaren hos Kabben, men nu var det bara ett par veckor kvar av semestern.

Ur Saltö Tidnings mäktiga stenkåk kom ganska nyinflyttade journalisten Tommy ut. Han hade lämnat ett litet fotbollsreferat från Saltö IF:s senaste hemmamatch. De hade fått dunderstryk av Skärhamns IK. Tommy drömde om att bli tidningsägare och chefredaktör. Då tänkte han bo i detta mäktiga hus från 1919 som en gång varit sjömanshus. Och hans underbara Lotten skulle bli hans representativa fru.

Tommy skulle gå in i Rotary och umgås med ägarna av Niklassons Gummiverkstad och Björnens Bageri och Bröderna Bergs Rörlägeri.

Han skulle skaffa en koster och segla som Evert Taube genom Malö strömmar och han skulle gå ut och fiska hummer med apotekaren och bankdirektören.

Ja, Tommy längtade sannerligen efter att bli en genuin och aktad Saltöbo och inte bara en vilsen storstadsjournalist, tillika nykter alkoholist.

Fast han hade startat bra – både expedit i Lottens hälsokostaffär och tränare av pojklaget – Saltöns tolvåriga pojkar, samhällets hopp och framtid.

Det var faktiskt flera som hälsade på Tommy när de mötte honom

på gatan, och på idrottsföreningens vårfest hade han till och med fått hålla ett föredrag om sina spännande år som journalist.

Han hade ju ändå vid ett tillfälle frågat prins Carl Philip om han gillade dansk design. Det var på en möbelmässa.

– Man skulle kunna steka ägg på trottoarerna! utbrast MacFie som frukosterade i Doktors trädgård tillsammans med sin höggravida hustru Sara.

– Steka ägg på trottoarerna, varför det? undrade Sara. Sedan vi flyttade till Doktors hus har vi både fyra kokplattor, en varmluftsugn och en rund jävla mikrougn. Hade du glömt det?

Hon skrattade och petade honom i magen.

– Du håller väl inte på att bli gammal, MacFie?

– Jag är gammal, tillrättavisade han henne strängt.

På de ångande trottoarerna höll sig folk intill husväggarna, som erbjöd lite skugga.

De som hade lyckan att äga en båt hade stuckit ut i gryningen eller åtminstone efter en tidig frukost.

Till och med skrytbåtarna från Göteborg och Oslo som brukade ligga i femdubbla led i gästhamnen hela semestern gav sig nu ut på dagsturer. För motor förstås, för det fanns ingen vind att uppbringa mer än lite sjöbris varje eftermiddag.

Ibland dök några stackmoln upp efter lunch och då och då uppenbarade sig ett hastigt åskväder, men ingenting ändrade den otroliga hettan.

Det nya samtalsämnet var de farliga klimatförändringarna, den milda våren och den långa heta sommaren. Den ökande värmen innebar sannolikt att man snart skulle kunna ha ordentliga vinodlingar i södra Sverige.

Några killar i övre tonåren som kommit hem till Saltön efter utlandsresor, hade övernattat utslagna på gräsmattorna i parken. De kommunalanställda park- och naturarbetarna hade återvänt efter semestern

först av alla och övertagit den syssla som tonåringarna haft, nämligen att vattna blommorna i parken och plocka upp skräp.

– Du, sa en av killarna till mannen med vattenslangen, stänk lite på oss va!

Nästa sekund fick han sju liter vatten över sig, men det var varmt som i en diskbalja.

Kyrkklockan slog tre slag: kvart i åtta.

Restaurang Lilla Hunden annonserade om kall soppa: ”Gazpacho med gurka, vitlök och tomat” stod det på en skylt utanför.

– Ja, vad brukar det vara i en gazpacho, fnös Ambassadören Philip, som idkade sin dagliga powerwalk på morgonen tillsammans med sin nya sambo, fabriksdottern Lizette Månsson.

Lizette smålog.

– Ska vi inte slå oss ner under parasollet hemma på altanen och inleda dagen med ett glas sval champagne?

Philip tryckte hennes arm.

– Det är ett erbjudande du inte behöver upprepa.

Frisören, Mäklaren och Veteranen Olsson satt som vanligt så här dags på sin bänk. Bänk och bänk. Det var egentligen en kasserad biobänksrad i röd sammet från Folkan. Mäklaren hade hittat den i en container utanför båtverkstaden i industrihamnen och genast burit ner den till hamnen och ställt den bredvid gubbarnas ordinarie träbänk. Nu när man måste fälla ner sätena (nr 71, 72 och 73) var det verkligen ingen annan som vågade slå sig ner där.

Gubbarna tittade långt efter det vitklädda paret.

Själva hade de som vanligt mörka kläder och vegamössor.

– Den där tjänar pengar i sommar, sa Frisören. Han ritar mönster till minimala baddräkter åt märkvärdiga människor. Modeller och sånt. Kate Moss, om jag ska nämna en.

– Du tjänar väl också pengar? sa Veteranen Olsson. Alla vill vara snaggade i detta vädret.

– Utom Baskermannen, skrockade Mäklaren. Han har aldrig svettats i hela sitt liv. Fast det är väl han som lärt dig vem Kate Moss är.

Kyrkklockan slog åtta slag och i samma ögonblick hördes en fruktansvärd knall. En smäll som vid en explosion.

Knallen hördes över hela ön, fönsterrutorna i skolbyggnaden sprängdes och lågor slog ut, men turligt nog syntes inga människor till i närheten av skolan.

Jo, en figur i lång svart rock och med sydväst på huvudet som stod vid den öppna skolgrinden vände sig leende om, kastade en blick på skolbyggnaden, tog av sig sydvästen och började sakta gå nerför gatan med huvudbonaden i handen. Rocken var av tjockt ylletyg, men människan som bar den ökade snart takten trots värmen.

Ingen annan befann sig i närheten av skolan. Men uppe i äldreboendet Hemmet rusade Gamla Greta med ungdomlig snabbhet fram till fönstret när hon hörde explosionen.

Hon såg eldslågor slå upp från skolans tak.

– Kära nån, utbrast Gamla Greta och tog upp sin lilla silverfärgade mobil ur förklädesfickan. Det var en seniormodell utan kamera och med extra stora knappar.

Hon larmade polis och brandkår som den ansvarsfulla medborgare hon var. Därefter ringde hon Saltö Tidning i hopp om tipspengar och Radio Väst i lika stort hopp om att bli intervjuad. Hon var mycket riktigt först på tråden till media, och chefredaktören på Saltö Tidning utlovade på stående fot ett presentkort på hundra kronor i Blomgrens tobak. Han bad henne ta en bild med sin mobil, men Gamla Greta beskrev omständligt finessernas begränsning i en pensionärsmobil. Saltö Tidning hade endast en fotograf anställd och han befann sig för tillfället på en simpromotion i Sillvik, men skulle kallas till branden så fort som möjligt.

Radio Väst var inte sena att hänga på uppgiftslämnaren och bad att få göra en kort intervju i direktsändning. De sa också till henne att stänga av radion.

–Jag är inte helt bakom flötet, svarade Gamla Greta. Jag vet naturligtvis vad rundgång är.

–Du har säkert varit med i radion förut, sa teknikern vänligt. Berätta om det så ska jag lyssna lite på din röst.

–Senast var det i morgontävlingen Gissa Årtalet, sa Gamla Greta. Jag gissade rätt. Det var 1932, fast det här hände alltså för två veckor sedan. Jag vann ett gult pannband av frotté som det står Radio Väst på.

–Trevligt, sa teknikern, nu ska du snart få prata med programledaren. Han heter Lars-Göran. Det är slutet på en skiva nu. Det är The Ark.

–Ja, det hör jag väl, sa Gamla Greta. Jag gillar Ola Sari, särskilt när han har den där silvervästen.

Sedan fick Gamla Greta berätta för Lars-Göran om smällen hon hört och att hon hade släppt vad hon hade för händer. (Vad hade hon för händer? Hon hade löst korsord.) Så hade hon rusat fram till fönstret och sett att det slog ut eldslågor ur skolans tak.

Sedan hade hon egentligen inte så mycket mer att berätta, men Lars-Göran hade haft ganska gott om tid och frågat henne om vad hon trodde om orsaken och om hon hade blivit rädd och om hon kanske hade gått i den skolan själv när hon var flicka. Det hade hon, och då sa Lars-Göran att det måste vara ännu tråkigare att se sin gamla skola brinna ner.

–Jag vet inte det, sa Gamla Greta och sedan var intervjun slut.

Himlen var fortfarande blå, men i takt med att stora flammor slog ut från skoltaket på den gamla skolan utvecklades en otäck svart rök. Skolan låg på en klippavsats halvvägs uppför berget till Gräddhyllan. Den bestod av en fyravåningsbyggnad med en stor skolgård i vinkel framför två sidor av huset. På den tredje sidan hade berget formats som ett stup och åt den fjärde slingrade sig gränden upp mot bergets topp, där bland annat Doktorn hade haft sin villa, den där MacFie och Sara nu bodde.

Mittemot skolan låg Folkets hus med biografen Folkan. I det huset brukade aktiviteterna börja först klockan tio nu under sommarmåna-

derna. Uppifrån Hemmet kunde man se ner på skolan. Inte någon annanstans ifrån.

Sirenerna hördes över hela Saltön och långt ut över havet. Den frivilliga brandkåren låg sedan flera veckor i ständig beredskap på grund av den extrema torkan, och tjugo minuter senare fick de hjälp av styrkorna från Uddevalla.

Först genomsöktes hela byggnaden, inklusive källare och vind. Även när skolan var stängd för sommarlov kunde det hända att studierektorn, rektorn, vaktmästaren eller någon av städerskorna arbetade. Det hände också att överförfriskade turister och campare utan tält och pengar smög sig in via kökets varuintag och sov i skolan. Men nu var det gudskelov tomt överallt.

Snart stod hela huset i lågor och styrkorna fick begränsa sig till att rädda den omkringliggande bebyggelsen.

Poliserna hade mest att göra med att sätta upp plastband och stålstängsel för att hindra nyfikna att komma för nära.

Och de nyfikna var många.

Där samlades snabbt både bofasta och turister i hundratal. Alla diskuterade naturligtvis branden. Saltöbor diskuterade med Saltöbor och turister med turister på allehanda dialekter och språk.

– Och just en skola, vad hemskt, sa en pensionerad lärarinna från Göteborg och såg sig olyckligt omkring.

– Det är faktiskt sommarlov, fnissade två grabbar som just kommit i målbrottet. Det är det som är häftigt. Inte ens vaktmästaren är där. Och rektorn är på Fjäderholmarna med en tjej. Fråga oss. Vi körde förbi med vattenskotern när de badade nakna igår. Vi plåtade dem!

En polis tittade intresserat på killarna och tog upp sitt lilla block.

Det gjorde också journalisten, numera hälsokosthandlaren Tommy, som hade varit en av de första på plats när det började brinna.

Han intog nu en tredje yrkesroll som den viktiga samhällsinformations-tören. Han ställde sig på en blå trälåda innehållande sand att användas mot vinterhalka (om det nu skulle komma någon vinter igen).

– Brandmästaren har förklarat för mig att ingen människa fanns i

byggnaden, konstaterade han.

–Djur då? ropade en av killarna. Vi har en lärare som har vita möss på labbet.

Tommy tittade skarpt på honom och frågade vad han hette. Kevin Persson. Det skrev Tommy upp i sitt block.

Nu hade hans fast anställda konkurrenter på Saltö Tidning anlänt, men Tommy fortsatte ändå att anteckna.

Hans flickvän Lotten slöt upp vid hans sida.

–Ja, ikväll är det nog inte så många som vill grilla, sa hon muntert.

Tommy gick närmare räddningschefen.

–Egentligen frilansar jag för veckopressen, men jag vill ändå ha all information. Också periodiska tidningar tar ibland in nyheter. Tror ni branden är anlagd?

Tommys kollega från Saltö Tidning hakade på.

–Det är jag som är Stikkan på Saltö Tidning. Tror ni att branden är anlagd?

Räddningschefen betraktade båda journalisterna utan att röra en min.

–Det misstänker vi ända tills vi vet motsatsen.

–Ja, nere i Göteborgstrakten har det ju härjat pyromaner i sommar som tänt på olika stängda dagis, sa Tommy. Först var det väl ett i Gråbo och sedan ett i Lerum. Som tur var helt tomma på folk. Kan det röra sig om ett sådant pyromandåd?

–Jag undrar just: Tror ni att det är pyromaner som varit i farten? frågade hans äldre kollega på Saltö Tidning.

–För tidigt att säga, sa räddningschefen. Polisen kommer naturligtvis att undersöka allting.

–Enligt ett vittne började branden explosionsartat. Tror ni på en sprängladdning?

–Just det, sa Stikkan. Det var ju en jäkla smäll.

–Inga fler kommentarer.

Räddningschefen satte ett finger mot hjälmen i ett slags honnör och gick därifrån.